MAJ-BRITT ANDERSSON

Caravaggios queera allegori om alkemi

DET KAN FÖREFALLA omöjligt att tillfoga något nytt om konstnärer som Leonardo da Vinci, Michelangelo, Rafael och Caravaggio som det skrivits så oändligt mycket om. Men än finns det förbisedda verk och verk att återupptäcka. Ett sådant är den ganska okända takmålning från omkring 1599 av Caravaggio, i ett litet sidorum, en studerkammare, i Casino Ludovisi i Rom. Målningen återupptäcktes 2010 då 400-årsminnet av Caravaggios död uppmärksammades med utställningar och visningar av hans verk i kyrkor, museer och privat ägo. Den visas nu efter tidsbokning och mot en större avgift. "*Estremamente potente*", extremt kraftfull, brukar besökare utbrista om målningen med molnig himmel och en sfär med zodiaken, omgiven av tre nakna män. Männen har identifierats som ett trippelsjälvpporträtt av Caravaggio som gudarna *Jupiter, Neptunus och Pluto* (bild 1) i ett komplext kultur- och naturvetenskapligt program som handlar om alkemi. Med queert läckage, ska det här tilläggas. I det följande kommer jag att redogöra för hur detta program också involverar ett dåtida normsystem kring sexualitet.

Caravaggio och Rom

Caravaggio hette egentligen Michelangelo Merisi (1571–1610) och fick namnet Caravaggio från sin hemstad i Lombardiet. När han engagerades i Casino Ludovisi var han en etablerad målare i Rom. År 1600 fick

han sitt stora verkliga genombrott med tre målningar i Cappella Contarelli i kyrkan San Luigi dei Francesi. Caravaggios biografi är numera väl belagd och skildras i en sociokulturell kontext med ett panorama av hans samtida konstnärer i Rom. Ny italiensk forskning, redovisad med flera utställningar om hans liv och, verk visar på en intellektuell och djupt troende person som i likhet med många andra i Rom försökte klara livhanken. Med sin bakgrund och skolning i Lombardiet skapade han något helt nytt i Rom för Rom, något djupt förankrat i hans religiösa tro och i en sällan skådad konstnärlig begåvning, något djärvt, modigt och storslaget i en mördande konkurrens.

Bild 1. Takmålning av Caravaggio, olja på mur, ca 1599, Casino Ludovisi, Rom. Foto från Wikimedia Commons.

Sedan årsskiftet 1595–1596 är Caravaggio hovmålare hos kardinal Francesco Maria Del Monte. Nu är Caravaggio Roms store målare, hyllad av kardinaler, bankirer, handelsmän och diplomater. I denna förfinade kulturmiljö beundrades hans profana målningar med människor naturalistiskt avbildade i halvfigur.

Innovativa kompositioner, skönhet, poesi, sensualism, brutalitet, briljans och stor charm, karaktäriserar Caravaggios verk, som rymmer en påtaglig underliggande spänning, dikotomier som ljus/mörker, godhet/ondska, lugn/nervositet, rikedom/fattigdom. I förgrunden finns ofta ett föremål som förstärker betraktarens känsla av att omslutas av verket. Samma förnimmelse ger taket han dekorerade i en studerkammare i Del Montes privata villa avsedd för rekreation och inofficiell representation.

Casino Ludovisi

Caravaggios trippelsjälvporträtt finns alltså i denna villa, nu Casino Ludovisi. Villan ligger nu bakom höga stenmurar bland 1800-talsbebyggelsen vid Villa Borghese. På Del Montes tid var här landsbygd med vinodlingar och olivlundar. Det italienska begreppet *villa* innefattar trädgård, odlingar och park. Del Monte köpte villan av påvens skattmästare 1596, sålde den året därpå till en kardinal och köpte tillbaka villan 1599. Det var sannolikt då som Caravaggio fick i uppdrag att dekorera en studerkammare med ett motiv som har anknytning till alkemi. I kardinalens samhällsskikt var alkemi på modet vid denna tid. Var laboratoriet låg är inte klarlagt, men antagligen låg det på bottenvåningen. Eldstad, destillationsapparater, glasbehållare och provrör i olika storlekar, mortlar, allehanda kärl och instrument kräver ett utrymme som inte finns i kammaren där Caravaggio målade. Detta faktum har förbisetts av flertalet tidigare forskare. Genom en slingrande stentrappa kommer man upp till andra våningen, *piano nobile*, och en sal med ett sidorum. I detta sidorum finns Caravaggios imposanta takmålning. Rummet mäter 300 x 180 centimeter och har en höjd på 3 meter med tunnvalvt tak. Målningen har måtten 316 x 152 centimeter och är inte en fresk utan utförd i olja på mur, en teknik vanlig i norra Italien. Den nuvarande ägaren som

är uppvuxen i huset, berättar att han innan 1969 inte hade en aning om att det i taket under damm och smuts fanns en målning av Caravaggio.

Caravaggios trippelsjälvporträtt

Caravaggios takmålning i Casino Ludovisi upptäcktes och identifierades av konsthistorikern Giuliana Zandri 1969, och rengjordes och restaurerades 1990. Bland annat tvättade man bort ett tygstycke som skylt Plutos kön sedan 1872 då kungen av Italien Vittorio Emanuele II sägs ha hyrt Casino Ludovisi åt en älskarinna. Därefter föll målningen i glömska, eller snarare förtegs på grund av homofobi och prydhets, för att så småningom uppges vara förlorad (Friedländer 1955, 226).¹

Många tvivlade på Zandris attribuering till Caravaggio, däribland Italiens mest inflytelserike konsthistoriker Roberto Longhi. Allegorier är sällsynta hos Caravaggio och målningens tema, alkemi, är ett motiv fjärran från Caravaggios realism. Zandri hänvisade till biografen om Caravaggio i Giovanni Pietro Belloris *Le Vite de' pittori, scultori e architetti a Roma* från 1672 med en beskrivning av rummet. Bellori uppger att målningen är ett uttryck för Del Montes intresse för alkemi och tillskriver den Caravaggio (Bernardini, 1991, 18). Alla Caravaggioforskare som sett målningen *in situ* är övertygade om ikonografen och att vi har att göra med ett mäktigt och komplicerat verk av Caravaggio. Mina Gregori, ledande Caravaggioforskare, har med konnässörskap och Morellimetoden pekat på likheten mellan Caravaggios trippelsjälvporträtt i Casino Ludovisi och hans självporträtt i Cappella Contarelli (1600) (Gregori 1996). Man kan också jämföra Jupiters slöjor med ängels klädnad i *Vila under flykten till Egypten* (1596). På det hela taget är målningen fast förankrad i Caravaggios stil och skolning i 1500-talets perspektivstudier i Lombardiet och norditaliensk konsthistoria.

Efter restaureringen 1990 är målningen i god kondition med gott källäge och för att vara av Caravaggio är den relativt obeforskad. Min framställning här bygger på självsyn och tidigare forskning av främst Mina Gregori (1996) och Maurizio Calvesi (1991). Det är ett litet rum som knappast kan ha inrymt ett laboratorium för kemi, som de flesta forskare utgår ifrån, och man slås av hur Caravaggio på en yta avsevärt

mycket mindre än de palatstak han studerat i Lombardiet åstadkommit en magnifik utlöpare till norditalienskt perspektivmåleri. Den är en utomordentligt komplicerad och komplex komposition, ett mäktigt verk, som ändå ger rummet en intim atmosfär. För en funktionsanalys och för att förstå ett rum måste det besökas, många gånger.²

Alkemi

Alla framstående Caravaggioforskare är överens om att Caravaggios målning i Casino Ludovisi anspelar på alkemi.³ Enligt inventarieförteckningar hade kardinal Del Monte, som så många andra i kultureliten, ett fullt utrustat laboratorium för alkemi också i sitt stadspalats. Alkemister var övertygade om att man genom det magiska ämnet De vises sten kunde transmutera olika ämnen i rätt proportioner till ädlare former, som enklare metaller till guld. Inom alkemin uppgår elementen vatten, jord, luft med eld till De vises sten. Alkemi var nära förknippat med kemisk medicin. Att studera kemisk medicin på 1500-talet innebar att kombinera empiri och magi. I viss mån revolutionerades av Vesalius och Kopernikus var vetenskaperna djupt rotade i medeltida ockultism. Under 1400- och 1500-talen var man övertygade om att det existerade ett livselixir som kunde återuppväcka de döda, bota alla sjukdomar, hela handikappade, föryngra åldringar, göra idioter visa och impotenta virila. Detta livselixir var De vises sten, som med sin medicinska makt också kunde förvandla metaller till silver eller guld och därmed påskynda en process normalt katalyserad i jordens innandöme under svagare influens av himlakropparna. De vises sten var ett fiktivt ämne med mirakulösa egenskaper, bildat av processer i Det stora arbetet.

Alkemisternas tankesystem byggde på magi, platonism, gnosticism och andra nu bortglömda läror som man sammankopplade med den materiella och andliga världen. I Del Montes palats på via di Ripetta hängde porträtt av alkemister, till exempel Andreas Libavius, Roger Bacon, Raimundus Lullus och Hermes Trismegistos, som med omfattande litteratur också fanns i kardinalens bibliotek. Den mest berömde gestalten i 1500-talets alkemi var den schweiziske läkaren och kemisten Paracelsus, och programmet för Caravaggios takmålning i Casino Ludovisi kan här-

ledas till hans skrifter, som var vitt spridda i samhällets olika sociala skikt.

Paracelsus viktigaste bidrag till alkemin var teorin om *tria prima*, eller tre hypostatiska principer, och som vi kan läsa in i takmålningen i Casino Ludovisi. Allt skapat av naturen ansågs bestå av tre element: kvicksilver, svavel och salt. I vissa substanser är de flyktiga, i andra fasta. När fast salt blandas med rörligt kvicksilver och laddat svavel i en kropp börjar Naturen att arbeta i underjordiska orter, lämpade för hennes utrustning för separering av eld. Jupiter på örnen och Neptunus på sjöhästen kan ses som allegorier för luft och vatten, svavel och kvicksilver. Plutos domän är underjorden med Kerberos som vakthund. Svavel, kvicksilver och salt är ingredienserna för Det stora arbetet, tillagningen av De vises sten. Enligt Paracelsus styrdes människan av himmelsk kraft. Människan var verkstad för kemiska processer. Och allt, även människan, måste ses i förhållande till himlen och evigheten.

I Caravaggios takmålning har vi att göra med en allegori över hur materien förvandlas från fast (jord), flytande (vatten), luft till De vises sten, avbildad som kosmos mitt i taket med solen och månen i konjunktion. I sfären finns zodiaken med Fiskarna, Väduren, Oxen, Tvillingarna. Dessa stjärntecken infaller på våren, den tid då omvandlingen från materien till De vises sten ansågs börja, omvandlingen till den substans som alltså gjorde det möjligt att förvandla metaller till guld, göra människan omnipotent, bota alla sjukdomar och frilägga urännen. Alkemins opus liknar Skapelsen.

Paracelsus koncept av alkemi gick ut på att människans gudomliga krafter och hennes makt att materialisera elementen, gjorde henne till herre över tanken. De vises sten är symbolen för den perfekta människan, det slutliga resultatet av Det stora arbetet. Med detta som bakgrund framstår det, menar jag, som uppenbart att både kardinal Del Monte och målaren själv såg Caravaggio som den perfekta människan, en skapelsens krona. Caravaggio var som en briljant begåvad och välväxt man i trettioårsåldern, den optimala, ultimata människan, att avbilda till kardinal Del Montes begrundan och beundran i hans *studiolo*.

Bild 2. Självporträtt av Caravaggio som Neptunus och Pluto, ca 1599, Casino Ludovisi, Rom. Neptunus rider på en sjöhäst. Vid Plutos fötter står hunden Kerberos som vakt till dödsriket. Foto Maj-Britt Andersson 2012.

Bild 3. Caravaggios självporträtt som Pluto, ca 1599, Casino Ludovisi, Rom. Se musklerna och blodädrorna. Foto Maj-Britt Andersson 2012.

Studiolo med queert läckage

Inom en fiktiv tavelram ser vi Caravaggio själv som gudarna *Jupiter*, *Neptunus* och *Pluto*, Saturnus söner. Detta blir tydligt om vi jämför deras ansikten med självporträttet i Cappella Contarelli från 1600. Cappella Contarellis tre målningar föreställer *Matteus kallelse*, *Matteus och ängeln* och *Matteus martyrium* och Caravaggio skymtar i bakgrunden med ett plågat ansiktsuttryck. Caravaggio avbildar sig oftast som en betraktare av bilden, i bilden. Han har svart hår, skägg och är kraftigt byggd, som han beskrivs i ordningsmaktens rapporter och andra samtida dokument. I en rapport daterad den 11 juli 1597 beskrivs han med tjockt långt hår, svarta ögonbryn, svarta ögon, glest svart skägg. Signalementet gavs av en frisör på Campo Marzio, området i Rom där Caravaggio rörde sig. Det stämmer överens med Caravaggios många självporträtt, men endast i Casino Ludovisi har han avbildat sig i ett synnerligen innovativt tripelsjälvporträtt, med alkemi, och skapelseberättelsen, som teman.

Istället för att beakta perspektivets lagar med ett centralperspektiv, som till exempel Leonardo da Vinci i *Nattvarden*, med en flyktpunkt där alla parallella linjer möts, använde sig Caravaggio av speglar och avbildade sig *di sotto in su*, nedifrån och upp, enligt bildkonventioner i Lombardiet (bild 2). Havsguden Neptunus rider här på en sjöhäst, istället för att åka i en vagn dragen av hästar eller rida på en delfin som i traditionell ikonografi. I ena handen håller han sitt attribut en trident, en treudd. Bredvid Neptunus står Pluto, underjordens härskare med en bident, en tvåudd (bild 3). Neptunus och Pluto verkar samtala. Vid Plutos fötter ses den månghövdade hunden Kerberos med olika miner vakta ingången till Hades, dödsriket. På motsatta kortsidan finns en örn med Jupiter, himlens härskare, som med sin hand sätter universum i rörelse. I mitten finns en transparent sfär; kosmos med som nämnts Fiskarna, Väduren, Oxen, Tvillingarna i zodiaken mellan solen och månen i konjunktion. Neptunus, Pluto, Jupiter alluderar på de element som bygger upp materien; vatten, jord, luft. Var är elden, fjärde elementet? Enligt Aristoteles är alla ämnen uppbyggda av de fyra elementen i olika blandningar. Pluto står på ett moln istället för eld. I alkemi är elementen reducerade till tre, i vilka elden ingår.

Ett grekiskt antikt traktat talar om De vises sten som en musikalisk sten. Kardinal Del Monte närde ett stort intresse för musik, som ansågs nära allierat med alkemi. Konnotationer mellan religion, alkemi, musik var vanliga, och konnotationer till pojkar och män, frestas den tillägga som studerar tidens normer kring sexualitet. Som exempel på detta kan tas Caravaggios stillsamt behagfulla målningar *Musikerna* (1595) och *Lutspelaren* (1596) som hängde sida vid sida i ett av Del Montes palats. Del Monte var en raffinerat intellektuell kulturpersonlighet, kännare och samlare av konst. Själv högt bildad frekventerade Caravaggio kardinalens sammankomster med kulturelit och vetenskapsmän. Kammaren med Caravaggios takmålning är, som redan sagts, en *studiolo*, dit kardinalen drog sig undan med sina dyrbara böcker och beundrade sin skyddslings nakna kropp på randen mot himlen och oändligheten. Allt tyder på att Caravaggio och Del Monte hade en sexuell relation, som det var brukligt bland mecenater och deras skyddslingar. Caravaggio som *Jupiter, Neptunus och Pluto* i kardinal Del Montes *studiolo* uppdagar ett queert läckage.

Här finns skäl att tala om en homoerotiserande/objektifierande blick på de nakna kropparna, samma blick som i den italienska renässansen förväntade att vänskap och förbindelser mellan män skulle ha en sexuell dimension. I Casino Ludovisi stegras Caravaggios behagfulla sensualism till aggressiv, rå, sexualitet. De tre männen, gudarna, sätter våldsamma krafter och processer i rörelse. Caravaggios charm och poesi från målningar som *Lutspelaren* eller *Musikerna* är som bortblåst. I detta rum kommunicerar han med oförblommerad sexuell intimitet. Vi står inför ett *hudnära* måleri där Caravaggio visserligen excellerar i perspektivet *di sotto in su*, men framför allt förmedlar en mycket direkt homoerotisk karisma, fjärran från sin sensuella formel för yngre män och gossar i de tidigare verken under 1590-talet. Takmålningen har en sexuell uppladdning riktad till dess beställare, tillika enda betraktare, kardinal Del Monte. Studerkammaren är ett privat rum, men ingalunda belastat med skam eller skuld utan det utrymme som Del Monte ansåg som lämpligast för en målning med ett motiv som är en syntes av personliga intressen och passioner.

I inget annat självporträtt har Caravaggio blottat sig så oförblommerat till kropp och själ som i Del Montes studerkammare. Här agerar han inte som betraktare av ett skeende i bilden utan tar kommando, positionerar sig i frontlinjen med sin kropp helt naken, med det nakna skrevet och könet helt öppet framträdande. Blodet pulserar i ådrorna. Muskler spänns. Caravaggios temperamentsfulla karaktär avspeglas i gudarnas ansiktsuttryck. Målningen är föga stillsam och behagfull, den nästan osar av dynamik, energi, sexualitet. Målningarna *Lutspelaren* och *Musikerna* hängde som statusmarkörer till gästers beskådan och beundran i Del Montes palats. Till hans privata *studiolo* hade ytterst få tillträde, kanske endast Caravaggio.

Caravaggios takmålning i Casino Ludovisi menar jag ingick i Del Montes privata sfär som en visuell gestaltning av hans sexuella relation med Caravaggio. Verket har flera dimensioner varav jag till skillnad från tidigare forskning understryker dess betydelse för förståelsen av samtida normer kring sexualitet. I denna *studiolo* kommer vi Caravaggio nära som i inget annat av hans självporträtt och privata eller offentliga uppdrag. Av denna målning anser jag att det framgår att Del Monte betraktade och beundrade Caravaggio med en oförblommerat homoerotiserande blick från sin maktposition som mecenat i en kreativ terrorbalans med Caravaggios genialitet. Den sexuella laddningen går det inte att ta miste på även om tidigare forskare med tystnadens politik har koncentrerat sig på målningens program, funktion, stil och teknik. Caravaggios takmålning i Casino Ludovisi är ett storslaget verk laddat med sexualitet och homoerotik ämnat för kardinal Del Monte. Icke desto mindre avspeglar detta en vidare kontext i 1500-talets och renässansens Rom.

I ungdomen, som pågick till trettioårsåldern, skulle en man excellera med sin virilitet och manlighet i olika slags sexuella relationer. Det är detta ideal som kommer till så kraftfullt uttryck i Caravaggios tripelsjälvporträtt för sin beundrare och beskyddare. I det italienska renässanssamhället fanns en diskurs där homosexualitet ansågs konstruera manlighet (Ruggiero 1985; 2007; Rocke 1996). Mycket tyder på att detta kulturelitens mansideal i Venedig, Florens och Toscana kan appliceras på motsvarande samhällsskikt i Rom på Caravaggios tid. Allt

detta menar jag kan utläsas i Caravaggios takmålning i Casino Ludovisi. Han och hans mecenater hade med all säkerhet sexuella relationer sammanflätade med sina ekonomiska överenskommelser.

Bild 4. Takmålning i Camera del Sole e della Luna av Francesco Primaticcio m.fl efter ritning av Giulio Romano, 1528, Palazzo del Te, Mantua, Lombardiet. Foto Maj-Britt Andersson 2012.

Som förebild till Del Montes *studiolo* vill jag till skillnad från tidigare forskning främst framhålla Del Montes gode vän storhertig Ferdinandos *studiolo*, il Tesoretto, i Palazzo Vecchio i Florens, med samma mått som den i Casino Ludovisi. Som storhertigdömet Toscanas sändebud i Rom var Del Monte väl förtrogen med Palazzo Vecchio. Vidare studerade Caravaggio Sixtinska kapellet och Loggia di Psiche av Rafael i Villa Farnesina i Trastevere i Rom. Från Lombardiet måste han ha haft i åtanke taken i Camera del Sole e della Luna och Camera di Amore e Psiche i Palazzo del Te i Mantua. I dessa sexualiserade miljöer och takutsmyckningar för fest och gästbud finns ett överdåd av erotiska scener och nakna kroppar med perspektivet *di sotto in su* (bild 4) (Andersson 2007; 2009). Caravaggios takmålning i Casino Ludovisi ingår i denna för Rom främmande tradition. I Casino Ludovisi utmärks *di sotto in su* – arrangemanget av, förutom en hisnande komposition, en intim, sexuellt laddad kommunikation med en enda person, i en privat sfär, och med alkemi som fond.

Caravaggio och kosmos

I Casino Ludovisi står Caravaggio på höjden av sin förmåga och är nära sitt stora genombrott med Cappella Contarelli år 1600. Takmålningen visar människan i ett intimt samspel med den omgivande naturen och universum. Den är en allegori för alkemi samtidigt som den avspeglar ytterligare fyra stora intressen hos Del Monte; religion, astronomi, musik och män – unga, nakna, begåvade – enligt rådande normer inom eliten i Rom vid denna tid, men som tidigare forskare inte fördjupat sig i.

Caravaggios i alla avseenden nakna trippelsjälvporträtt i Casino Ludovisi var en privat angelägenhet för Del Monte. Med queera glasögon avspeglar verket dels en i dåtiden föga skandalös, homosexuell relation mellan Caravaggio och Del Monte, dels den acceptans för homoerotik som fanns i det omgivande samhället såväl i målarens sociala skikt som hos eliten, men som officiellt fördömdes. Vidare har målningen tolkats som del av en syntes av Del Montes naturvetenskapliga intressen och platsens, naturens harmoni och skönhet, en syntes styrd av solen

(Trinchieri Camiz 1992). Caravaggios takmålning i Casino Ludovisi ger många nya inblickar i en främmande värld, här sedd som genomsyrad av alkemisters tankesystem och queerheten i 1500-talets Rom.

MAJ-BRITT ANDERSSON är fil. dr i konstvetenskap vid Uppsala universitet, där hon är initiativtagare och ledare för Caravaggioseminariet. Förutom Caravaggio har hon italiensk renässanskonst som specialområde.

REFERENSER

- Andersson, Maj-Britt. 2007. "Villa Farnesina och Sodoma: Konstvetenskapens heteronormativitet marginaliserad". *lambda nordica* 12.3:33–60.
- . 2009. "Machiavelli utmanar Foucault med renässansmålaren Sebastiano del Piombo som vapendragare". *lambda nordica* 14.1:25–41.
- Bernardini, Maria Grazia. 1991. "Il cosmo in una stanza: Giove, Nettuno e Plutone di Caravaggio nel casino Ludovisi a Roma". *Art e dossier* 6.60:18–21.
- Calvesi, Maurizio. 1991. "Trasparente l'autore come il soggetto". *Art e dossier* 6.60:22–6.
- Cole Wallach, Nancy. 1975. "An iconographic interpretation of a ceiling painting attributed to Caravaggio". *Marsyas: Studies in History of Art, Volume XVII*, 1974–1975.
- Friedländer, Walter. 1955. *Caravaggio Studies*. Princeton: Princeton University Press.
- Gregori, Mina. 1996. *Come dipingeva il Caravaggio: Atti della giornata di studio*. Milano: Electa.
- Marini, Maurizio. 2005. *Caravaggio: "Pictor praestantissimus"*. Rom: Newton Compton.
- Moir, Alfred. 1989. *Caravaggio*. London: Thames and Hudson.
- Rocke, Michael. 1996. *Forbidden Friendships: Homosexuality and Male Culture in Renaissance Florence*. New York: Oxford University Press.
- Ruggiero, Guido. 1985. *The Boundaries of Eros: Sex Crime and Sexuality in Renaissance Venice*. New York: Oxford University Press.
- . 2007. *Machiavelli in Love: Sex, Self, and Society in the Italian Renaissance*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Trinchieri Camiz, Franca. 1992. "'Luogo molto vago e delizioso...': Il casino del cardinal Del Monte ed un suo soffitto dipinto da Caravaggio". *Ricerche di storia dell'arte* 47:81–8.
- Whitfield, Clovis. 2008. "The 'Camerino' of Cardinal Del Monte". *Paragone: Rivista di arte figurativa e letteratura* LIX.77:3–38.
- Zandri, Giuliana. 1969. "Un probabile dipinto murale del Caravaggio per il cardinale Del Monte". *Storia dell'Arte* 1.4:338–43.

NOTER

1. Casino Ludovisi har fått sitt namn efter släkten Ludovisi som köpte villan av kardinal Del Monte 1621 och alltså äger den.
2. Bland tidigare forskare har Nancy Cole Wallach (1975) och Clovis Whitfield (2008) betonat rummet som *studiolo*.
3. Redogörelsen för alkemi och alkemi i målningen bygger på tidigare forskning redovisad i spridda artiklar och uppsatser: Zandri (1969); Cole Wallach (1975); Moir (1989, 6); Bernardini (1991); Calvesi (1991); Gregori (1996, 118); Franca Trinchieri Camiz (1992) och Marini (2005, 417).

ABSTRACT

This essay deals with the ceiling decorated by Caravaggio around 1599 in a *studiolo* in Casino Ludovisi in Rome, when owned by the Cardinal Francesco Maria Del Monte. As most persons in the Roman culture elite, the Cardinal Del Monte was a patron and a *maecenas* for artists. Del Monte soon discovered the young and talented Michelangelo Merisi (1571–1610), named Caravaggio from his hometown in Lombardy. The ceiling in Casino Ludovisi is an allegory of the creation as explained by alchemy, with a triple self-portrait by Caravaggio naked as Jupiter, Neptune and Pluto. The ceiling reveals a queer motif as we know that the cardinal Del Monte was as interested in beautiful and talented young men, as he was in art, music, literature, sciences, alchemy; all together considered an entity. According to this idea, the gifted and shapely young Caravaggio was a crown of creation, utterly admired by Del Monte. The study was inspired by *il Tesoretto*, a study in Palazzo Vecchio in Florence, the Sistine Chapel by Michelangelo Buonarroti, as well as the breathtaking perspectives in Palazzo del Te in Mantua in Lombardy. The ceiling with Caravaggio naked for Cardinal Del Monte in Casino Ludovisi is a queer leakage from the 16th century in Rome.